

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsacega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Krščanski delavci, združite se!

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajalcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Štev. 35.

V Ljubljani, 20. decembra 1899.

Letnik V.

Nova socijalna stranka.

Liberalci se po pravici bojé, da jih ne razdrobi z jedne strani sila socijalne demokracije, z druge pa krščanski socijalizem. Zato se trudijo z vsemi silami, da bi si kakorkoli ohranili kak stik z nižjim ljudstvom. Iz zgodovine avstrijske socijalne demokracije vemo, koliko časa so se ravno socijalni demokrate dali voditi za nos liberalni gospodi. Neumljivo je, kako so mogli biti v službi tistega liberalnega Giskre, ki je svoj čas v državni zbornici javno isrekel ravno tako neumni, tako predrzni stavek: Socijalno vprašanje neha pri »Bodenbahu« (t. j. ko se iz Nemčije prestopi v Avstrijo). A bili so. Njihov voditelj Oberwinter je pomagal liberalni vladi, kedar se je zdelo, da bi utegnili klerikalci priti do kakšne veljave.

Se sedaj se prav za prav socijalni demokrate niso zmožili. Ostali so v bistvu še ravno taki bebeci, kot so bili takrat, ko so pomagali vreči Slovanom pravičnega, katoliški cerkvi zvestega in delavskim stanovom prijaznega Hobenvartha l. 1871; ravno taki, kot so bili takrat, ko so po groznem denarnem polomu l. 1873 pomagali liberalcem, da so pri volitvah v državni zbor iznova zmagali — v upanju seveda, da bodo liberalci storjene obljube držali. Opekli so se tudi takrat popolnoma. Od nobene strani niso imeli avstrijski socijalni demokrate toliko prestati, kakor od

liberalne vlade, ki je prav surovo razpuščala njihova društva in preganjala njihove voditelje. A izučili se niso.

Sedaj vidijo, ali so imeli prav, da so tako besno napadali Badeni-ja in tudi s pestmi se bojevali proti predsedstvu poslanske zbornice, ki je izvrševalo samo to, kar so veleli višji, nego Badeni sam. Badeni je res padel; mi se nismo nikoli ogrevali zanj. To pa vidimo danes mi in socijalni demokrate, da je Badenijev padec pomagal samo kapitalistickemu nemškemu liberalstvu. Ti liberalci, ki so se skrili za »užaljeno« nemštvo, so že mislili, da je prišel zopet čas zanje. Zasluga poštenih in pametnih poslancev, med katerimi naši niso v zadnji vrsti, pa je, da se je do zdaj ta namera preprečila — vkljub socijalno-demokratski podpori, ki so jo v skrajni kratkovidnosti v obilni meri delili liberalnim lisjakom.

Liberalcem pa ni dovolj, da ob važnih prilikah zgrabijo socijalne demokrate za seboj, marveč hočejo imeti med delavskim ljudstvom prav svojo stranko. »Arbeiter-Zeitung« jim ne zadostuje, dasi popolnoma plava v liberalni vodi. Na Dunaju ustanavljajo novo mlado avstrijsko, politično in socijalno svobodnemiselno, mednarodno in medversko ljudsko stranko. Z dnem 1. svečanom pričinja izhajati na Dunaju list, »Neue Bahn« (Nova pota), ki bo zastopal to stranko. Začeli so na Dunaju; brez socijalnih idej ni mogoče tam blizu v poli-

tiškem življenju. Kršč. socijalci in socijalni demokrate so nepremostna ovira vsakemu navadnemu liberalstvu. Za socijalne demokrate se ne gre naravnost; pač pa se hoče kršč. socijalizmu priti do zivega. Mlada stranka, ki izdaja pozive na vse »fiziške in duševne delavce v Avstriji«, je tako plitva in v svojih besedah tako prazna, da ji pameten človek ne pojde na lim. Poginila bo žalostno, kakor zasluži. Da jo v »Glasniku« omenjamo, ima svoj vzrok v tem, ker je mogoče, da se kak liberalci tudi na Slovenskem najde, ki bo hotel kopirati tudi pri nas težnje te »prave ljudske stranke«, kakor se imenuje. Ze naprej mu bodi povedano, da ne bo nič opravil.*)

Slovenci in vlada.

(Dr. Krek v proračunskem odseku.)

Tretje leto se že bliža svojemu koncu, kar ni bilo nobene proračunske razprave v državni zbornici. Zastopniki južnih Slovencev tudi ob prvem branju proračunskega provizorija, ki se sedaj razpravlja, niso imeli prilike, da bi pojasnili svoje stališče, in kakor

*) Morda bo v »Narodu« ali »Rodoljubu« ali tudi v »Edinosti« in »Soči« kedo kaj motovil na to stran. Zato omenjamo, da se dunajsko društvo imenuje Socialistischer Volksverein l. Wipplingerstr. 38 in da je dozdaj izdalo »Die Aufgaben einer Volkspartei« brezsmiselno brošurico.

LISTEK.

Benediktinec.

(Spisal A. Pavšek.)

V družino Novakovo, ki je stanovala v glavnem mestu slovenske dežele, je zadela grozna nesreča. Edini žali Bog prerahlo vzgojeni sin je bil zapleten v rovarsko druhal. Politični nazori so se mladega dijaka polastili. V revoluciji leta 1848. je bil večjih pregreškov kriv. Samo beg ga je še rešil strašnega maščevanja. On je bil, kakor so njegovi starši zvedeli, v Ameriko pobegnil.

Njegov oče, strogi uradnik, je zatrjeval, da Janko ni več njegov sin. Stari v žalost potisnjeni starši, so živeli od istega časa v samotji. Samo da so nosili v svojem blagem srcu jedno krvavečo rano, ki ne bode nikdar ozdravela. Ta krvaveča rana je jedla očetu življenje, da je legel kmalu k večnemu počitku. Komaj jedno leto po tem žalostnem dogodku je zatislil blagi mož za vedno svoje trudapolne oči. On je zapustil soprogo brez eksistenčnih sredstev, malo premoženje, ki ga je imel, je porabil za svojega sina. Vkljub temu gospa

Novakova ni izgubila poguma, ona je bila trdna dovolj, in posrečilo se ji je delo dobiti.

Vsak krvavi vinar, ki ga je s trudom in naporom prislužila, je prihranila za svojega otroka.

O materina ljubezen, kako si ti čista in sveta, svetloba Božje ljubezni, in vsega potrpljenja in odpusčanja! Akoravno so že leta in leta pretekla, o izgubljenem se ni nič slišalo. Vzlic temu je ona trdno verovala, da se njen sin enkrat zdrav povrne duševno in telesno.

Ne varajte me gospod zdravnik! Jaz čutim da gre z mano kmalu proti koncu. Te opominjajoče besede je govorila stara ženica s snežnobelimi lasmi v postrešni sobi na siromašnem ležišču k zdravniku, kateri je žalostno na njeni strani stal.

Torej dobra žena, je odgovoril zdravnik, upanje se ne sme nikdar izgubiti. Da upanje

Potem se k zdravniku obrne ter nadaljuje: Povejte mi torej, gospod doktor, naravnost resnico! Zame tako nima življenje nobene veljave, saj tako vem, da so dnevi mojega življenja vže šteti.

Mi stojimo vsi v Božjih rokah! je odgovoril zdravnik resno. Potem jo je vprašal ginjen:

Ali nimate prav nobenih znancev sorodnikov ali otrok?

Jaz nimam nobenega tukaj! rekla je tiho. Ako mi hočete zadnjo ljubav storiti, gospod doktor, pošljite mi patra Anzelma iz benediktinskega samostana, jaz bi rada z njim nekaj posebnega govorila. Trudna od bolečin, je položila svojo koščeno roko na svoja slaba prsa, gledala je potem s prosečim pogledom na zdravnika.

Da, gotovo, je ta odgovoril: jaz grem sedaj sam tja in ga pošljem k Vam. Držite se mirno, in ne vznemirjajte se, kajti utegnili bi Vam silno škodovati.

On je šel, in bolnica ga je gledala z bolečim smehljajem.

Meni tako ne more nič pomagati, je ječala. Jaz umrjem rada, samo mojega sina, mojega Jankota bi še rada enkrat videla. Naj se zgodi Božja volja. — Ali je pater Anzelm doma? je vprašal dr. Bizjak, ko je vstopil v sobo redovnika. Mladi menih visoke vitke postave s temnimi očmi je odgovoril prijazno:

vse kaže, ne dobodo ni v zbornici letos zato nobene priložnosti. V sled tega je popolnoma umljivo, da je moja dolžnost v proračunskem odseku v velikih potezah narisati naše dejanske razmere, iz katerih se razvidi naše stališče do vlade in do njenega proračunskega provizorija.

1. Vladni sistem potujčevanja — ponemčevanja in polasčevanja — ki je drugod vsaj deloma že ponehal, traje za slovensko ljudstvo še vedno in sicer v tisti smeri in z ravno tisto neprikritostjo kot tedaj, ko se je pričel. Štajersko in Koroško (Lemisch: Na Koroškem ni Slovencev) na severu, Primorje na jugu pomenja bojno polje, kjer se naš narod bojuje za svoje bivanje in kjer dan za dnem ob novih grobovih toži za izgubami svoje posesti. Uprav opazka g. poslanca Lemischa dokazuje, da je moja trditev resnična, saj taji celo našo eksistenco.

Nazadujemo; narodno umiramo. To je dejstvo, ki kliče z vso svojo resnobo najsvetejše dolžnosti in ogromno odgovornost zastopnikom slovenskega ljudstva v spomin. Nad Dravo smo v zadnjih desetletjih izgubili mnogo tisoč svojih rojakov; potonili so v nemškem morju. Na tisoče Slovencev je v mestih na Primorskem, Štajerskem in Koroškem — torej v rodni zemlji — našemu malednu narodu umrlo.

2. Potujčevanje zmanjšuje naše število. Poleg tega obupnega dejstva pa vidimo tudi, da slabi naše duševne in gmotne sile. Duševno in gmotno delo in požrtovalnost v vseh ozirih, ki bi lahko služila kulturni in gospodarski narodovi povzdigi, izrablja najskrajnejše v tem boju naše moči. Vrh tega — in to posebej poudarjam — ne pomenja to potujčevanje samo smrti narodne zavesti pri tistih nesrečnih žrtvah, ki jih zadeva, marveč navadno tudi propast vseh njihovih idealnih smeri. Potujčevanje uvaja strašno skvarjenost med izobraženstvo in ljudstvo, pomenja naraščajočo breznačajnost, brezverstvo in podlo materijalističko mišljenje. Ni čuda. To potujčevanje se ne razvija naravno, ni vtemeljeno v dejanskih razmerah, marveč je umetno vprizorjen in vzdrževan vničevalen boj

proti našemu narodu. Ker je ta boj sam po sebi nenraven, so tudi sredstva in takisto tudi učinki nenravni.

3. Popolnoma umevam, da so bila in bodo tekmovanja med posamnimi narodi. Pri teh tekmovanjih se morejo vršiti prav naravnim potom razne izpremembe. Ta izgublja; drugi dobiva. Zato tudi ne govorim tu o tem tekmovanju pri nas, v kolikor se tiče medsebojnega stika slovenskega naroda z laškim in nemškim. Ni mi v mislih, da bi obsojal nemške ali laške težnje. Te so njihova lastna zadeva; ne vtikam se vanje. Pač pa obsojam vlado. Potujčevanje pri nas je namreč uradno, od države avtorizirano. Vlada vzdržuje usodni boj proti našemu narodu. Birokracija, skoraj brez izjem narodu ptuja in nasprotna, postopa dosledno kot bi se držala načela, da za Slovence ni nobenega mesta v avstrijski državi.

4. Naš narod ni tega ne zaslužil. Izvrševal je svojo važno nalogo na avstrijskem jugu in storil je svojo dolžnost v polni meri. Branil je s svojo krvjo in s svojo omiko islamu vstop v naše kraje in branil je tudi — katoliško vero, ki je bistveni znak evropske omike. Tako je postal to, kar njegov bratski galisko-ruski narod na severu, ne samo obmejna straža zapadnemu, marveč tudi začetna postojanka vzhodnemu kulturnemu svetu. Katoliški južni Slovenci in katoliški Rusi sta dve potenci, ki bi mogli neizmerno koristiti gospodarskemu in političnemu preporodu avstrijske države, ki sta se pa doslej vedno prezirali. Pri ti priliki naj omenjam, da ni prazna beseda, ki se je zadnji čas nekaterekrat vrgla v svet, če se povdarja slovenska vzajemnost s hrvaškim ljudstvom. Katoliško južnoslovensko ljudstvo čuti v svojem jedru svojo edinost s hrvaškim in težnje po medsebojnem združenju v vseh ozirih so neovrgljiva istina. S tem se mora računati!

Avstrijske vlade pa so doslej vedno tako ravnale, kot bi morali preje biti katoliški južni Slovenci do cela potujčeni, predno more

Avstrija v svojo rešitev dobiti na slovenskem Balkanu jedine pogoje svojemu veliko-državnemu obstoju. Državi in vladarju zvesti južnoslovenski narod, državi in vladarju potrebni južni Slaveni čutijo to sebi in splošnim koristim nasprotno smer in boli jih to. Znano je, da revolucijskega značaja ni iskati med nami. Toda otožna resignacija, obupanje, da bi sploh mogli priti do svojih pravic, gmotna neznosna revščina in korupcija, ki je v spremstvu s potujčevalnim sistemom, mori naš narod in ga pripravlja, da bo čim dalje tem bolj vesposoben za materijalističke revolucijske socialne ideje. Komu v korist, ni treba govoriti.

5. Kako pa je prišlo do tega? Vlade so bile pač Slovenom prijazne zadnji čas. Tako poreče kdo. A vlade so se menjavale; birokracija in njena izročila so pa ostala. Pečale so se z mnogovrstnimi vprašanji; z našim se niso utegnile. Tistega vprašanja, ki bi ga morale najprej rešiti, se niso lotile, dokler se ni zvečalo v tolikem obsegu, da je vsled tega vse parlamentarno življenje, in kakor se trdi, tudi država v nevarnosti. Ta poslednji strah se mi ne zdi upravičen. Avstrija ne umira, marveč se po moji sodbi še le rodi. Njene težave niso smrtni boj, marveč porodne bolečine, ki bodo — tako je moja trdna nadeja — završene ustvarile novo, čilo življenje v vsem narodom pravični, na znotraj zjedineni, na zunaj nepremagljivi državi.

Pač imeli smo tudi vlade, ki so hotele rešiti najpoglavitejše političko vprašanje v državi. A te vlade so padle in njihovo delo ž njimi. Vprašanje, katerega se dotikam, slove: Ali naj se v Avstriji ohrani uradna nadvlada jednega naroda nad drugimi ali ne — z drugimi besedami: Ali naj se državne koristi uradno istovetijo s koristmi jednega naroda, ali ne? Ali bivajo v Avstriji nad- in podnarodi? To vprašanje, ki je titansko narastlo zadnji čas, zahteva odgovora.

V državni zbornici je živel — z malim presledkom — od leta 1879 večina — desnica —, ki je imela odgovor na to vprašanje. Njen odgovor slove kratko: Izvrši na

Pater Anzelm je bil nekam poklican, mogoče bi pa jaz lahko prevzel, kar Vi od njega želite. Jaz sem pred nekaj dnevi radi misijonskih opravil iz Amerike prišel. — Tukaj se gre za neko umirajočo dušo, je odgovoril zdravnik. Jaz ne verujem, da bi uboga bolnica še prihodnjo uro preživela. Zena stanuje na Karlovi cesti v Mansardi. — Jaz se bom takoj tja podal, gospod doktor, reče redovnik. Se Vam zahvaljujem.

Temen mrak se je vlegel kratkega zimskega dne po zaduhli sobi, ko je menih veličastno vstopil v temne prostore, in je zraven ležišča pristopil. Potem je bolnica obrnila svojo trupalo po glavo in je menih ogovorila s slabim glasom: Ste vendar prišli, prečastiti? Jaz bi se rada jedno prošnjo na Vas stavila, predno me Bog k Sebi pokliče.

Govorite, dobra žena, in bodite prepričani, da bodem jaz za Vas vse storil, kar bode le v mojih močeh. — Tu se gre za mojega sina, začne žena.

Kako se je stari nagrbnjeni obraz pri tem spominu tako naenkrat zjasnil, kako se je neka čudapolna svetloba vnjenih oči prikazala!

On je bil naš edini otrok, je nadaljevala, in naše največje imetje, zato nam ni bilo starišem nobena težava pretežka. In deček

nam je delal veliko veselja. Od spomina prepolnjena je molčala nekaj časa, počasi je tekla jedna solza po njenim blede licu navzdol, in kakor v sanjah zgubljena gledala je pred se. Preživela je v duhu še enkrat tisti čas, ko je njen sin še čist in brez krivde v njenih rokah bil, ko je bila še dečku domača hiša ljuba. Čez nekaj časa je bolnica nadaljevala: To so bili srečni časi, ko je sin še naš bil. Mi nismo bili nevoščljivi kralju zlate krone, niti bogatinu za njegove dragocene zaklade.

Sreča je zlomljiva, kakor čaša, ki pade iz rok, in se razruši v črepinje.

Mi smo izgubili našega ljubljenega otroka ne po smrti, marveč po življenju. Ostudno zapeljivo življenje, z njegovim satanskim veseljem, ki jih toliko pahne v brezno nesreče.

Slabi glas bolnice se je tresel vznemirjenja, boleča prsa so se vzdigovala in padala hitreje, in komaj v raztrganih besedah je mogla nadaljevati:

On je moral domačo hišo zapustiti, mi nismo nič slišali o njem. Žalost je spravila mojega soproga pod črno zemljo — jaz sem ostala sama. Enkrat sem dobila poročilo, prijatelj mojega soproga, ki se je vrnil iz Amerike, ga je videl ter mu povedal, da se mu je godilo

zelo slabo, in da ga je vedno usoda preganjala. Jaz mu sem pisala, da naj domu pride, a nisem dobila niti odgovora. Vendar mi pravi neki glas, da še živi. In jaz sem čakala leto za leto, da bode na pravo pot prišel. Zopet je utihnila bolnica za nekaj časa, ko je pater pri njeni postelji stal, potem je zopet začela s težkim naporom:

Jaz sem upala, da mi bo moj sin oči zaprl. Bog je pa drugače sklenil, in jaz nečem godrnjati. Vi, prečastiti pater, obljubite mi, da bode po mojem sinu tako daleč proizvedovali, v kolikor bode v Vaših močih. Potem se je začel glas stare bolnice tresti, in komaj so prišle razumljive besede preko njene ustnice. — Potem mu dajte blagoslov njegove matere. Akoravno je na krivo pot zašel, on je vendar moj sin. Materino srce odpusti vse, in ne neha nikdar ljubiti.

Potem je roke vzdignila kvišku, oči zaprla in premikala svoje ustnice, kakor da moli.

Menih je bil od srca ginjen od prekrasnih besed, ki jih je govorila bolnica. Nekaj skrivnostnega se je godilo v njegovi duši. Menih ni mogel njenega obraza spoznati vsled teme, ki je vladala v sobi. Hočete li mojo prošnjo uslišati, prečastiti? se je glasil njen oslabeled glas skozi mirni prostor.

se ustavno zajaščena ravnopravnost. Njen glas se ni poslušal. Svoje prepričanje je dokazovala le bolj s svojo eksistenco in akademiški, nego s praktično izvršitvijo svojega načela. Dogodki zadnjih dni so dokazali, da ga izvršiti ni mogla. Ko se je hotela vzmóči do prakse, pa je padla.

V ti večini je bilo mesto tudi za zastopnike južnoslovenskega ljudstva. Valed posebnih zemljepisnih in drugih razmer, v katerih živi to ljudstvo, bi bilo treba rešiti celo vrsto vprašanj, predno bi se bilo uvedlo od večine povdarjano načelo. — Zato in — kedo ve, zakaj se — so tudi desniške vlade potiskale vedno na stran ta uprašanja. In nam je bilo vedno gorje! Naši zastopniki so posredovali pri vladi; poučevali so jo o naših razmerah; storili so, kar so mogli. Mogoče se je pričelo, toda do mala nič se ni izvršilo, in tako smo živeli žalostno življenje pepeluške vsake vlade in revčka večine. Vedno mi je bilo sila hudo, kedar sem čul v zbornici, ko so tožili zastopniki družih narodov, kako se jim godi, kako so zatirani. In mi nimamo zraka, da dišemo!

6. Naše zahteve v narodnem oziru so tako skromne, da skromnejše ne moreje biti: Vlada mora vsprejeti načelo, da nima pravice, da bi nam bila nasprotna. Ne zahtevamo posebnega varstva ali izjemnih privilegijev, marveč le jedino varstvo svojih pravic.

Da mi ne kratimo drugih pravic, priča kranjska dežela, — jedina, kjer vkljub tako zvani dvojesičnosti ni nobenega narodnega boja. Nemci vzivajo v polni meri vse, kar želé, čisto na našo škodo. In na Kranjskem je le 5% Nemcev. Naše dejanske zahteve gledé na izvenkranjske Slovence ne obsegajo niti tega, kar Nemci vzivajo na Kranjskem. Niti toliko ne zahtevamo za tretjino slovenskega prebivalstva na Štajarskem in na Koroškem in za večino slovanskega ljudstva na Primorskem, kar brez ovir imajo Nemci na Kranjskem.

7. V resnici pa traje, kot sem že dejal, potujočalni sistem pri nas v vsi svoji sili

Menih je odgovoril slovesno:

Da, jaz Vam obljubim, vendar kako je ime Vašemu sinu?

Umirajoča je poskusila govoriti, toda noben glas ni prišel preko njenih ustnic.

Kako je ime Vašemu sinu? je ponavljal redovnik znova, ter se k njenemu ležišču priklonil in poslušal.

Janko Novak.

Mati, mati! Jaz sem tvoj sin! Potem se je spustil v naročje svoje umirajoče matere.

Sin — sin! Mati je prejela tolažbo svete vere iz rok svojega sina, in potem je govoril k materi, ko je dolgo z njo molil:

Sedaj me blagoslovi, mati!

Kakor solnčna svetloba je bil obraz umirajoče; ko je oči odprla, se ji je zdelo kakor da bi se v novo življenje prebudila, polno ljubezni, in polno sladkosti — in ko je trepetajočo roko z zadnjim naporom blagoslavljajoč vzdignila, se je čulo še enkrat iz njenih mrzlih ustnic, tiho z duhom prenapolnjenim, tresajočim glasom: Moj — sin. Jaz te blagoslavljam tisočkrat v imenu trojedinega Boga.

Črni temni mrak se je vlegel na truplo mrtve matere. Zgubljeni sin kot duhovnik benediktinec je zopet našel najzvestejše materino srce, ki ga zemlja nosi. Ali žali Bog da prepozno.

dalje. Par dejstev bodi v pojasnilo. V ospredju naših zahtev ne stoji, Bog ve, kako velika stvar, marveč najpriprostejša zahteva slovanskih ljudskih šol za slovansko ljudstvo na jugu. In v tem oziru nam kaže Istra, kjer 17.000 slovanskih otrok nima nobene ljudske šole, kako se nam godi. Tržaško ljudsko šolsko vprašanje se je že večkrat omenjalo v ti zbornici — brez uspeha. Z velikimi žrtvami se vzdržuje jedina zasebna ljudska šola v mestu. V Gorici vzdržuje slovanska požrtvovalnost jedino zasebno ljudsko šolo, katero obiskuje 280 otrok. 7000 do 8000 gl. stane na leto vzdrževanje te 11 razredne šole. Slovenci plačajo dvojni šolski prispevek: mestu in zasebni šoli. Upravno sodišče je l. 1895. razsodilo, da je mesto dolžno ustanoviti slovensko ljudsko šolo. In noben drugi nego vladna ni kriv, da se to ni izvršilo. Mesto je določilo za šolo poslopje na periferiji mesta, o čegar prostorih je po gosposki dokazano, da niso za pouk pripravljeni. Manjka jim svetlobe in zraka, dohod, stopnice, vzlasti pa stranišča so popolnoma neprimerna. Lega in okolica sta kvarni za mladino, a vendar je vlada potrdila sposobnost tega poslopja. Pri nobeni komisiji se ni smelo omenjati, naj se šola premesti. Od l. 1892. traje boj za ljudsko šolo v Gorici, a do danes ni rešen drugače nego s požrtvovalnostjo Slovencev samih. Ta se ne bo mogla stalno vzdržati. In vlada noče umevati svoje dolžnosti. — Na Štajarskem imajo Slovenci za ljudske šole Nemca na nadzornika; v mnogih krajih srednjega Štajarja ne moremo govoriti o slovenskih ljudskih šolah. V prvem razredu se pač poučuje slovenski. Višji razredi imajo samo nemški pouk. Deželni šolski svet je, v kolikor je odvisen od vlade, izključno nemški. — Na Koroškem so tri slovenske ljudske šole. Prežalostno je, da bi ponavljal, kar se je že tolikrat povdarjalo o teh razmerah. Samo en slučaj izza zadnjega časa, ki dokazuje, da se nam v tem oziru vedno slabše godi! V dež. š. svet je imenovala vlada na mesto nekega vsaj slovensčine večjega vadniškega učitelja — Nemca, da tudi tam ni nikogar, ki bi zastopal interese več nego 100.000 broječega slovenskega prebivalstva.

Za ljudske šole se gre pri nas! Slovenskih gimnazij se niso zahtevali slovenski poslanci. Nimamo je — prav nobene. Koliko suma je napravila celjska gimnazija; podrla je koalicijsko vlado in večino. In vendar ni bilo drugega, nego to-le: Za Celje, središče do cele slovenske okolice, so hoteli Slovenci, naj se osnujejo na tamošnji gimnaziji slovenske vsporednice, kakor so se osnovala že preje v Mariboru. To se ne more imenovati niti narodna zahteva, marveč je samo gospodarskega in pedagoškega značaja. Slovenci imamo menda pravico, da naši dečki, ki hoté hoditi v srednje šole, ne potrebujejo za to več priprave, nego nemški, da se ne zahteva od njih, naj se že pred vstopom popolnoma priučijo nemškemu jeziku, za kar morajo izgubiti najmanj eno leto več v ljudski šoli. Vsporednicam so se upirali Nemci. Prišla je in sicer po nekakem sporazumljenju z njimi — zahteva slovensko-nemške nižje gimnazije na površje. Tudi ta se ni dovolila, in sedaj žive štirje razredi, kjer se v nekaterih predmetih poučuje slovenski, najžalostneje življenje. (Konec prihodnjic.)

Socijalne zadeve.

Politično vreme v naši državi je zopet zelo soparno. Državnega zbora voz se zopet noče pomakniti dalje. Zavora mu je pristranska

nemčurska vlada, ki meni, tebi nič meni nič, preko Slovanov iti na dnevni red germanizacije slovanskih rodov. Toda kakor vse kaže, se ji nakana ne posreči. Ob delegaciji češkega naroda se bode razbila nenaravna sestava vlade. Tudi slovenski poslanci hočejo podpirati Čehe in preiti v opozicijo, kar se je deloma tudi izvršilo. Vzrok temu je pojasnil dr. Krek v budgetnem odseku. Kot socialisti brez dvojbe mi želimo, da se vendar enkrat prične kako koristno parlamentarno delo. Toda da bi slovanski poslanci hoteli podpirati vlado, katero ima v žepu razgrajč Welf, tega pa vendar ne. Čujejo se glasovi, da odstopi sedanja vlada in da se zasedanje parlamenta tudi preloži za kasneje. V tem času bo pa imela nova vlada nalogo spraviti Čehe in Nemce. Mi smo mnenja, da iz te moke ne bode kruha, ker se mora jezikovno vprašanje rešiti za celo državo. Čudno je to, da se nikjer in nikdar ne govori o kaki potrebi ureditve jezikovnih zadev na jugu države. Ali naj nas Slovence in Hrvate vedno kar prezirajo, kadar se gre za naše pravice? Zakaj nas poznajo takrat, kadar je treba vojakov in davkov? Najbrže so temu veliko krivi naši poslanci, ki premalo povdarjajo bivanje Slovanov na jugu države. Je pač preveč obzirov, ki pa nikakor ne dičijo poslanskih stolecv.

Naša organizacija.

Rudarji in livarji na Kranjskem.

Ljubljanski rudniški revirski urad je obsegal koncem l. 1898 ta-le podjetja:

v bratovsko skladnico vpisanih udov

1. Idrijski rudokop	1299
2. Rudokop za živo srebro pri sv. Ani poleg Tržiča	118
3. Rudokop za svince in živo srebro	52
4. Premogokop v Kočevju	246
5. Premogokop v Zagorju	897
6. Premogokop v Šent Janžu	1
7. Livarna na Savi	1328

Skupaj 3941

Če pristejemo, da je poleg teh še mnogo drugih delavcev pri imenovanih podjetjih, ki ne pripadajo k bratovskim skladnicam, in če vpoštevamo, da ima socijalna demokracija dejanski med vsemi imenovanimi komaj 400 svojih pristavev, potem vidimo 1) kako krivična laž je, če govori socijalna demokracija v imenu kranjskih rudarjev in livarjev in 2) koliko resnega organizacijskega dela je še treba, ker velika večina imenovanih delavcev še ni organizovana.

Drobtine.

Družbinski večer »Slov. kršč. soc. zveze«, ki bode na sv. Štefana večer v veliki dvorani »Kat. Doma«, imel bode na vsporedu Anton Kržičev vitezabavno igro »Zamujeni vlak«, dalje komične prizore, petje, deklamacijo in godbo. Vstopnina za člane 10 kr., za nečlane 20 kr. — Začetek ob pol 7. uri zvečer. — Posebna vabila se ne bodo dajala.

Zahvala in prošnja. Zadnji čas sta darovala »Ljudski knjižnici« »Slov. kršč. soc. zveze« č.č. gg. dr. Fr. Lampe in dr. Jožef Gruden dragocene književne darove. Najiskrenejšo zahvalo izraža tem potom blagima gospodoma odbor »Slov. kršč. soc. zveze« ter ob enem prosi one gospode, ki imajo mnogo primernih knjig, da se spomnijo »Ljudske knjižnice« slovenskega delavstva v Ljubljani. Vse pošiljatve je nasloviti na »Slov. kršč. soc. zvezo«, oddajajo se pa tudi lahko pri hišniku v »Katol. Domu«.

Javno predavanje. Prihodnjo sredo ob polu 8 uri zvečer bode predaval v veliki dvorani »Kat. Doma« č. g. Anton Koblar. K obilni udeležbi vabi odbor »Slov. krščansko socijalne zveze«.

Shod posl. dr. Kreka bo v nedeljo 24. decembra ob pola 10. uri v dvorani »Kotliškega Doma«.

Iz Zagorja. Koliko vika in krika je že bilo po liberalnih časnikih, če se je tu in tam proti liberalnim ali nemčurkim trgovcem osnovalo konsumno društvo! Pri nas se nabaja tudi tako društvo, toda ker stoji na mokraski podlagi, čujte in stermite, ni prav nobenega nasprotstva od naših liberalcev in trgovcev, dasi slednji tudi nimajo s cveticami postlano, ker obstoji tu tudi še drugo delavsko konsumno društvo; iz tega sledi, kako dosledni so naši liberalci in koliko jim je v resnici za obrtni stan. Dne 5. t. m. so priredili naši ljubi prijatelji v gostilni g. Weinbergerja »Sokolov Miklavžev večer«, kateri se je, kakor bodo pisali, jako sijajno obnesel, in kaj bi se tudi ne, vsaj je bil tu zbran cvet Zagorske inteligence. Tako si videl poleg mokraskega svedra g. Firma z gospo soprogo, raznašalca narodnih listov g. Pelšaka, načelnika mokrščev g. Repovža, obrtnika gosp. Maura s soprogo, trgovca Cimermana z družino itd. Miklavža je zastopal novodobni matematik g. Taufarml. z asistenco, katera se je po končani slavnosti z žganjem pogostila. Ni čuda toraj, da je tega večera celo Zagorje z nekako nestrpnostjo pričakovalo. Otrke je baje »Miklavž« jako bogato obdaril, k temu je trgovec g. Müller največ pripomogel; se je li tudi na nas delavce kaj spomnil, ne vema, želeli bi pa bilo, da bi tudi nam kaj prinesel, saj smo bili tudi mi zastopani, in obeta se nam tudi že leto za letom. Vederemo.

Iz »Slov. katol. del. društva«. V nedeljo seje vršil v društvenih prostorih društveni shod.

Razpravljalo se je o shodu avstrijskega krščansko-socijalna delavstva na Dunaju. Čulo se je mnogo dovtipov, da ima »Narode« predloge za skupno ustanovitev starostne in invaliditetske zavarovalnice, v svrhu ustanovitve delavskih in kreditnih zadrug za — politično zvezo. To morejo trditi le ljudje, ki so navajeni delati z vsemi mogočimi ljudmi politične zveze samo, da v političnem hrupu zakrijejo ljudstvu, da za socijalno delo nimajo ni najmanjše sposobnosti. Ti ljudje bi se proti »klerikalnemu zmaj« v politiki zapisali tudi Turkom, ko bi jih imeli kaj na Kranjskem, in dobili bi se moderni ljudje, ki bi trdili javno, da je tudi taka zveza za vsacega prostomisleca čisto naravna stvar. Kdor ve, da socijalno vprašanje ni del dežele Kranjske, ne del vsega sveta, ki se suče okoli prestola ljubljanskega župana in njegovih vernih slug, nego, da objema ves svet, ne bo nam zametil, ako iščemo socijalne zveze, katero nujno zahteva bedni položaj delavstva. Radi tega prokletih grabelj še ni v slov. kršč. soc. organizaciji. Te grablje moli slovenska narodno-napredna inteligenca. Ker »Narodovi« naskoki shodu niso vzeli velikega pomena, spravi se je sedaj na blatenje slov. delegatov, čes: »Da imajo nekateri siromaki priliko poizvedovati, kako se da za njihove krvavozaslužene krajcarje na Dunaju — krotati.« Ta napad je zloben, ker se doneški delavcev pri nas ne rabijo za nobeno zastopstvo. »Krokanje« prepuščamo jednemu delu slov. naprednega dijaštva. Sicer pa bi za svoj denar tudi lahko krcali, samo, da ne bi — kradli zlic in sukenj! G. Gostinčar je predlagal, da se poda poročilo o dunajskem shodu tudi vseslovenskemu delavskemu shodu, kar je bilo soglasno vsprejeto. Nato je »Slov. katol. del. društvo« podalo izjavo, da se povse strinja s stališčem slov. delegatov na shodu krščanskega avstrijskega delavstva na Dunaju.

Socijalne razmere. Dopis iz Ljubna na nemškem Stajerskem. Tukaj in v okolici nas je poprečno 2000 rudarjev, večidel Slovencev, Spodnjestajercav, Kranjcev in Istrijanov. Žalostne so razmere med nami, treba pomoči Slovincem od slovenske strani. Socijal. demokratična stranka ima tukaj svojo moč. Žalostno, da moram reči: odzadi je krščanski socijalizem. Imamo društvo, katero se imenuje »Katol. rudarsko društvo Glückauf« pa je nas malo število rudarjev ali hvala Bogu več je tukajšnih kmetov in drugih delavcev. Rudarji pa so večinoma pri rudecih. Zakaj to? Zato ker tam se prirejajo shodi in večkrat se govori celo v slovenskem je-

ziku. Ti imajo takšno moč tukaj, da ne vem, kaj bo, če bo dalje tako šlo. Morda vam je znano, da je poleti ena številka »Praporja« prinesla poročilo, da se bo drugo leto tukaj v Ljubnem ustanovil glavni sedež socijal. demokratične stranke. To je nam zadosti. Prashamo vas, dragi somišljenki krščanske stranke, ali nam ne preti sila? Začnimo, vzdramimo se, delajmo na vse kriplje, da zaprečimo tukaj najprej glavni sedež, potem pa vse, kar je veri nasprotnega. Ali bi ne bilo mogoče tudi nam tukaj napraviti kak slovenski shod? Mislim, da. Ali v prvi vrsti kličemo vsi slovenski rudarji vas za pomoč, posebno vas državni poslanci 5. kurije, ne pozabite na nas, pomagajte nam do slovenskega shoda, ki naj bi se tukaj v kratkem vršil.

Še nekaj. 26. okt. je bil tukaj slovenski socijalno demokratični shod. Govornik je bil vam dobro znani E. Kristan. Kaj vse je kvasil, ne bom tukaj popisal, le nekatere misli hočem vam, dragi bralci, omeniti. Rekel je, da mebesa mi čemo imeti na tem svetu, na onem jih naj imajo samo farji! mi jih ne potrebujemo! In sodrugi so mu ploskali! O naši patroni sv. Barbari je reklo to človeče, da je ne smemo tako praznovati, kot je bila navada do sedaj. Dosedaj smo hodili k sneti maši in potem smo imeli svojo veselico. Rekel je, da ni treba nam pod komando hoditi in lačnih želodcev po mestu kazati! Hvala Bogu, stara šega še ni padla, nas je bilo še 300 mož ta dan po navadi pri tej paradi. Se več bi pisal, pa škoda za »Glasnikov« prostor. Krščanskim socijalistom mislim to zadostuje in s tem kličemo: Na pomoč, saj vidite, kako se nam godi! — Prosimo, še večkrat kaj! Uredn.

Morilec Boštjana Žvana. Blaž Ravnik, gostilničar v Ljublani, je bil dne 15. t. m. od porotnega sodišča jednoglasno spoznan krivim in obsojen k smrti na vislicah. Ravnik je ves čas dejanje tajil, pri tem pa lagal tako nerodno, da ga je moral vsakdo imeti za resničnega storilca, groznega zlodejstva, roparskega umora. Obravnava je pokazala, da je bil do cela spriden, in da mu je prijala prosta ljubezen, radi katere je brzkone zašel do vešal. Zlodejstvo je priznal šele, ko je bil vže obsojen. V drvarnici svoje hiše imel je skritih uropanih 400 gid., katere je v soboto lastnoročno izročil gosposki, katera ga je v ta namen privedla v njegovo stanovanje. Kakor se čuje je bil Ravnikar skozi nasprotnik »farjev«. E, slaba vest marsikomu ne pusti biti tam, kjer je doma poštenje. Eakrat zabrede, in najraje tava za onimi, ki oznanjujejo nauke pohujšanje in zlodejstva. Značilno je, da se posebno zadnji čas pojavlja toliko ropoumorov. Saj se tudi ravno zadnje čase najbolj širi javno v časopisju in zabavnem življenju nepošteno brezbožno mišljenje. To pa mora roditi le soroden — slab sad. — Zato pa prihajajo na dan, čimdalje pogostejše — vešala.

Predavanja v »Kat. Domu«. Kršč. socijalna Zveza v Ljubljani prireja v Katol. Domu redna predavanja in sicer vsako sredo zvečer ob 1/2 8 uri. Zadnji dve sredi je predaval č. g. Evgen Lampe o španski inkviziciji in o sežiganji čarovnic. Ta predavanja so zelo poučna in marsikdo izve resnico, ki bi je sicer ne. Liberalci in socijalni demokrate pripisujejo vse grozovitosti, ki so se kedaj godile, cerkvi in duhovenstvu, samo da delajo s tem za brezverstvo. V resnici pa so ravno papeži nastopali dejansko proti grozovitostim torture in sežiganja čarovnic. Da posebno zadnjega cerkev ni pospeševala, je razvidno vže iz katekizma, kjer se v prvi božji zapovedi prepoveduje vsaka prazna vera. Dvorana je vedno polna raznega občinstva, ki z zanimanjem posluša razprave.

Učenca

za krojaški obrt nad 14 let starega in enega

pomočnika

s primerno plačo, sprejme takoj v trajno delo

Franc Kokolj

krojaški mojster

Rakovnik št. 5. p. Medvode.

Jaz Ana Csillag

s svojimi 185 centimetrov dolgimi Loreley lasmi, dobila sem jih valed 14 mesečne uporabe svoje samoiznajdene pomade. To so najznamenitejše avtoritete priznale za jedino sredstvo, ki ne povzroča izpadanja las, povspesuje rastistih poživlja lasnik, povspesuje pri gospodih polno močno rasti brk ter daje pri kratki uporabi lasem na glavi kakor tudi brkam naraven lesk ter polnost in ohrani te pred zgodnjim osivljenjem do najvišje starosti.

Cena lončku
1 gl., 2 gl., 3 gl.,
5 gl.

Pešiljam po pošti vsak dan, ako se znesek naprej pošlje, ali pa s poštnim povzetjem po vsem svetu iz tovarne, kamor naj se pošilja vsa naročila.

Ana Csillag,

2. Dunaj I. Seilergasse 5.

Mladenič,

20 let star, ki je dovršil V. gimnazijski razred, popolnoma zmožen slovenk-ga in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi vstopiti v kako pisarno kot začetnik. Plača prime-na. Ponudbe pod A. P. na naslov »Glasnika«.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

**zavod za snaženje
stanovanj in oken.**

Prevzemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejmlje iz prijaznosti Jožef Mašek prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,

Martinova cesta št. 81.

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.

Stara manica, še meni!

Ze tola sem izpričano izvrstna primos k dobroti kavi. Pri živilih, arcah, želodskih boleznih, pri posanjanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetljivejša kavlina pijača v stolicečere radvinah.